

Bilag I.

Erklæring til Orientering ved eventuel Planlægning for Udnyttelse af Vildmoserne i Jylland,

afgivet af det af Det kgl. danske Landhusholdningsselskab nedsatte Udvalg til Fremme af Jordens Grundforbedring ved Afvanding og Vanding.

Udvalget til Fremme af Jordens Grundforbedring ved Afvanding og Vanding har faaet til Opgave at udtale sig om det tekniske Grundlag for en eventuel Udnyttelse af de store Højmoser i det nordlige Jylland, særlig de to store Vildmoser, og er i den Anledning kommet ind paa at udrede en Række for Sagen betydningsfulde Forhold, vedrørende Afvandingsmuligheder, Fremstilling af Brændtørv og Strøelse, Transportforhold, Forædling af Tørven, Anlæg af Elektricitetsværk samt endelig den for det økonomiske Resultat saa vigtige Udnyttelse af de afgravede Arealer til landbrugs-mæssig Dyrkning. Udvalget har for at tilvejebringe fyldigst mulige Oplysninger ført Forhandling med sagkyndige inden for de nævnte Omraader, og, idet man naturligvis maa forbeholde sig, at der her kun kan være Tale om at give en ganske foreløbig, orienterende Oversigt over de Forhold, som vedrører Sagens tekniske Side, skal man herom tillade sig at fremsætte følgende Bemærkninger:

Afvandingsmulighederne er for begge Vildmosers Vedkommende udmærket gode, idet Mosearealerne kan afvandes i en for Afgrævning med paafølgende Kultivering fuldt ud tilstrækkelig Dybde ved fri Afstrømning. For den lille Vildmoses Vedkommende kan der blive Tale om at udvide og uddybe et eller flere af de allerede eksisterende Afløb, Haslevgaard Aa, Kanalen til Kattegattet, Flamsbæk og Gudumlund-Kanalen; for den store Vildmoses Vedkommende kan Afvanding mulig bedst opnaas ved Kanaler, der sættes i Forbindelse med Ry Aa og Lindholm Aa. Ved Mosernes Afvanding vil Tørvens Vandindhold kunne forventes nedsat med 10 à 20 pCt. til Gavn for enhver senere Udnyttelse.

Fremstilling af Brændtørv og Strøelse. Tørven er som al Højmosetørv let, idet Vægten af Tørstoffet i 1 m³ Raajord andrager 70—90 kg. Efter Undersøgelser, foretagne paa Foranledning af Landhusholdningsselskabet, er Mineralstofindholdet i Tørven fra den lille Vildmose i en Dybde af 30—60 cm som Gennemsnit af 4 Prøver 2,13 pCt. og, efter Beretning fra Statens Forsøgsvirksomhed, i Tørven fra den store Vildmose ved Tylstrup i samme Dybde 2,17 pCt., i begge Tilfælde angivet i pCt. af Tørstoffet.

Om end Askeindholdet saaledes maa siges at stille sig meget gunstigt for Mosernes Udnyttelse til Brændsel, vil de lette Skæretørv dog ikke kunne bære nogen lang Transport; men Tørvens Vægt og Kvalitet kan forbedres meget ved Æltning. Saa vidt Udvalget skønner, maa der derfor ved Udnyttelse af Moserne til Brændtørv uden for det nærmeste Opland fortrinsvis lægges Vægt paa Fremstilling af Æltetørv.